Archívumunk kincsei

Az 1922-es év végéhez közeledve szeptemberi lapszámban találkozhatunk *Béky Albert* a gyertyánról közölt újabb cikkével *(A gyertyán terjedésének kérdéséhez). „Én is azt mondom, hogy minden uton-módon szorítsuk vissza a gyertyánt, ennek azonban – ismételten hangsúlyozom – az a legjobb utja, ha a nemesebb fafajoknak idejében (ha másként nem megy, mesterséges megtelepítéssel) való felújításáról gondoskodunk, ami nem zárja ki azt, hogy közvetlen a gyertyán ellen is meg ne tegyünk mindent, ami terjeszkedésének gátat vet."*

Nekrológok sora sajnos folytatódik októberben, *báró Ghillány Imre* egyesületi elnök halálával.

„Amidőn mint az Országos Erdészeti Egyesület választmányi tagja s később mint az egyesület alelnöke részt vett az erdészeti mozgalmakban, ugy magában az egyesületben, mint küldöttségek élén a kormány tagjai előtt kitűnően képviselte a magyar erdőgazdaság érdekeit és megnyerő, köztiszteletben álló egyénisége szívesen talált meghallgatásra."

Novemberben *Fehér Dániel* professzor közöl részletes cikket a fák széndioxid-megkötő képességéről. *„Az ujabb időben felvetődött az a gondolat, hogy vajjon a levegő CO_2 tartalmának mesterséges fokozásával nem lehetne-e a növények szénhidrátképzését és evvel együtt a növekedését fokozni, mert hiszen nyilvánvaló, hogy a fokozott CO_2 elsősorban a sejtfal nagyobb mennyiségben és mértékben való felépítésére használtatik fel."*

Gyászhír sajnos 1923 februárjára is jut, *Tomcsányi Gyuláról* emlékezik meg részletesen az Egyesület. Fel kell elevenítenünk a lapszámban közölt *dr. Cholnoky Jenő* előremutató és igen részletes előadásának átiratát melyet az Alföld-fásítás klimatológiai kérdéskörére épített fel, *Meteorológiai és klimatológiai megfigyelések kapcsolatban az Alföld fásításának kérdésével* címmel.

„Egészen másként áll a kérdés, ha olyan észleletekre gondolunk, amelyeket eddig a meteorológusok nem kísértek figyelemmel. Mert sok mindenféle olyan meteorológiai és klimatológiai tényező van, ami döntő jelentőségű az erdősítésre nézve, de a meteorológiai obszervatóriumókban eddig nem méltatták figyelemre s nem is tehették. … Az erdő belsejében tehát nagyon fontos tanulmanyoznivalóink lesznek. De talán a legfontosabb azt megtudni, hogy miféle változások állnak be az erdő közvetlen közelében, esetleg meddig terjed az erdő hatása a szomszédos területekre. Ezt a tanulmányt okvetetlenül el kell végeznünk. … Nagyon sokat hánytorgatott kérdés, hogy megváltoztatja-e az erdő az éghajlatot, vagy nem. Némelyek szerint az erdővel borított területen mindig több a csapadék évi összege, mint az erdőtlen területeken. Ez igaz. Csakhogy fordítva van a dolog. T. i. ott van erdő, ahol több a csapadék s ott nincs erdő, ahol kevés a csapadék. … Az Alföldön működő erdészek közül néhányat igazán alaposan ki kellene képezni meteorológusnak, hogy széles látókörrel és amellett erdészeti tudással is, teljes fegyverzettel indulhasson harcba az »ismeretlen« ellen. Hogy Németország rossz földjein mégis 80 %-kal többet tudnak átlagban termelni, mint a mi kitűnő földjeinken, annak tisztán, kizárólag és egyedül az az oka, hogy minden kérdést a legalaposabb tudományos tanulmányokkal vettek vizsgálat alá. Mi ezt mindig elmulasztottuk. Mi mindig a „praktikusnak mondott régimódi gazdák fölényes útmutatásait vettük szentírásnak, s nem hallgattunk a tudomány szavára."

Ötven esztendőt ugorva, 1972. decemberi lapszámban találjuk *dr. Kovács Jenő* ismertetőjét a Szilvásváradon található Szalajka-völgyi Szabadtéri Erdészeti Múzeumról. Majd a témát folytatva 1973. februári cikkben veszi végig dr. Erdélyi F. István a *„Pilisi erdők régészeti emlékei"*-t.

„Így Pilisszántón az úgynevezett I. számú kőfülkében 38.000 éves településre bukkantak. … A korai vaskorban a vidék központja a pomázi Kőhegy tetején lehetett, itt ugyanis egy hatalmas, fából épült, földsáncokkal megerősített vár épült. … A Római Birodalom hadmérnökei kulcsfontosságú erődvonallá építették ki a Duna jobbpartját. Az aquincumi és őszőnyi (Brigetio) légiós-táborok között Szentendre (Ulcisia Castra) és Dunabogdány (Cirpi) rendelkeztek az előbbieknél nagyságrendileg valamivel kisebb táborokkal, … A Rámszakadék elágazása felett egy kisméretű, négyszögletes középkori torony-erődítmény állott, amely valószínűleg egy őskori erődítményre épült rá. Ezt a néphagyomány Pádvárnak, vagy újabban Árpád-várnak nevezi. … A Sibrik-dombon a római tábor romjait is valószínűleg felhasználták a középkorban. Sokan úgy vélik, hogy az igazi Salamon torony is itt állott egykor. Mellette egy középkori falu települt, melynek kunyhóiból már többet kiástak a közelmúltban."

Ugyanitt találhatjuk dr. Pagony Hubert összefoglalóját *A magyar erdővédelmi kutatás rövid története* címmel. *„95 évvel ezelőtt 1877-ben az erdészet egyik kimagasló egyénisége, Fekete Lajos »Az erdővédelem körvonalai«, majd az 1878-ban »Erdészeti rovartan I. II. III.« címmel megírt magyar tankönyvekkel megteremtette és megindította a magyar erdővédelmi oktatásnak és egyúttal a kutatásnak alapjait."*

25 éve az 1998. februári lapszámból ajánlhatóak *id. Reményfy László „Arccal az erdő felé"* és *Szakács László „80 éve elindult az első gőzös a csömöderi erdei vasúton"* írásai.

Referálta: **Kiss Csaba** elnök
OEE Erdészettörténeti Szakosztály

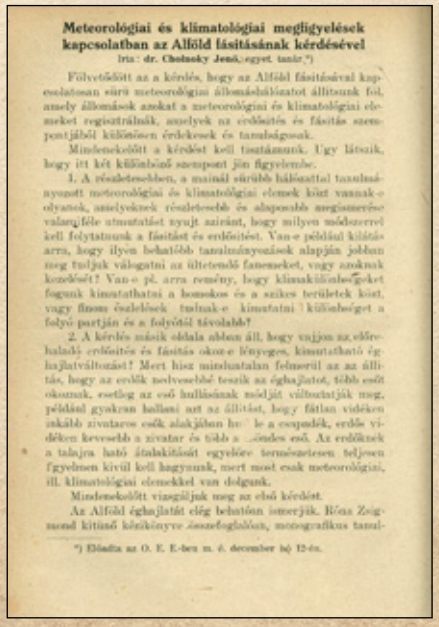

Meteorológiai és klimatológiai megfigyelések kapcsolatban az Alföld fásításának kérdésével

Irta: dr. Cholnoky Jenő egyet. tanár.*)

Fölvetődött az a kérdés, hogy az Alföld fásításával kapcsolatosan sűrű meteorológiai állomáshálózatot állítsunk fel, amely állomások azokat a meteorológiai és klimatológiai elemeket regisztrálnák, amelyek az erdősítés és fásítás szempontjából különösen érdekesek és tanulságosak.

Mindenekelőtt a kérdést kell tisztáznunk. Ugy látszik, hogy itt két különböző szempont jön figyelembe.

1. A részletesebben, a mainál sűrűbb hálózattal tanulmányozott meteorológiai és klimatológiai elemek közt vannak-e olyanok, amelyeknek részletesebb és alaposabb megismerése valamiféle útmutatást nyujt aziránt, hogy milyen módszerrel kell folytatnunk a fásítást és erdősítést. Van-e például kilátás arra, hogy ilyen behatóbb tanulmányozások alapján jobban meg tudjuk válogatni az ültetendő faneneket, vagy azoknak kezelését? Van-e pl. arra remény, hogy klimakülönbségeket fogunk kimutathatni a homokos és a szikes területek közt, vagy finom észlelések tudnak-e kimutatni különbséget a folyó-partján és a folyótól távolabb?

2. A kérdés másik oldala abban áll, hogy vajjon az előrehaladó erdősítés és fásítás okoz-e lényeges, kimutatható éghajlatváltozást? Mert hisz mindenutalan felmerül az az állítás, hogy az erdők nedvesebbé teszik az éghajlatot, több esőt okoznak, esetleg az eső hullásának módját változtatják meg, például gyakran hallani azt az állítást, hogy fátlan vidéken inkább zivataros esők alakjában hu le a csapadék, erdős vidéken kevesebb a zivatar és több a ...ondos eső. Az erdőknek a talajra ható átalakítását egyelőre természetesen teljesen figyelmen kívül kell hagyunk, mert most csak meteorológiai, ill. klimatológiai elemekkel van dolgunk.

Mindenekelőtt vizsgáljuk meg az első kérdést.

Az Alföld éghajlatát elég behatóan ismerjük. Róna Zsigmond kitűnő kézikönyve összefoglalóan, monografikus tanul-
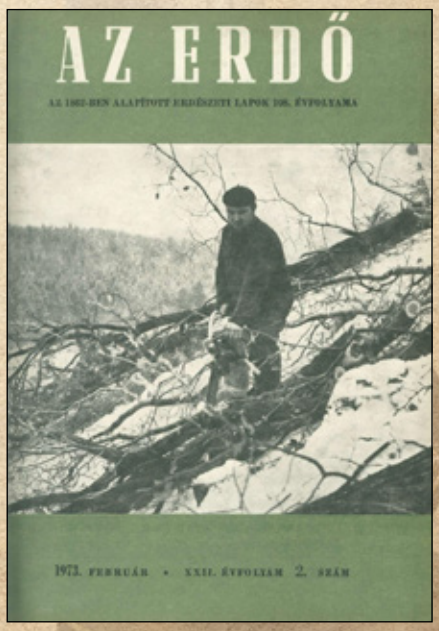
*) Elő...dása az O. E. E-ben m. é. december hó 12-én.